

Länsstyrelsen
Västerbotten

Beslut

Datum

2019-10-30

Ärendebeteckning

511-8748-2011

1(10)

Enligt sändlista

Beslut om bildande av Sörhedens naturreservat i Nordmalings kommun

(3 bilagor)

Beslut

Länsstyrelsen i Västerbotten förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) det område som redovisas på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat.

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § första stycket förordningen (1998:1252) om områdesskydd att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet.

Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan, bilaga 2.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet. Beslutet riktar sig även till allmänheten.

Länsstyrelsen beslutar att detta beslut ska kungöras.

Administrativa uppgifter

Namn	Sörheden
Dossiernummer	2402315
NVR-id	2044955
Natura 2000, områdeskod	SE0810434 (Öreälven)
Kommun	Nordmaling
Län	Västerbotten
Lägesbeskrivning	12 km NNO om Nordmaling
Ekokarta	20J 3-4h
Mittkoordinat	727177, 7069948 (SWEREF99TM)
Naturgeografisk region	29a, kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken
Gräns	Se bifogad beslutskarta, bilaga 1.
Markägare	Enskilda
Fastighet	Örsbäck 3:3, Örsbäck (oreg. samf.)
Förvaltare	Länsstyrelsen
Totalareal	162 hektar
Landareal	149 hektar
Areal produktiv skog	134 hektar

Syftet med naturreservatet

Syftet med Sörhedens naturreservat är att vårda, bevara och återställa områdets värdefulla naturmiljöer i form av brandpräglade tallnurskogar på sandsediment, högproduktiva barrnurskogar, delar av fritt strömmande vattendrag med hög grad av naturlighet och andra ingående naturtyper samt naturreservatets helhetsvärden i form av ett sammanhängande område med i huvudsak orörd karaktär. Syftet är också att bevara biologisk mångfald knuten till dessa miljöer som exempelvis områdets värdefulla marksvampsflora och insektsfauna. Inom ramen för bevarandet av naturmiljöer ska reservatet även tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Syftet ska uppnås dels genom brandefterliknande åtgärder såsom katning, luckhuggning och olika typer av markstörning, dels genom skötsel som gynnar lövträdsberoende arter och dels genom fri utveckling. Vid behov ska viltstängsling kunna utnyttjas. Hydrologiskt påverkad våtmark och skogsmark ska kunna återställas och vattendragen ska kunna restaureras. Främmande arter, som contortatall, ska avvecklas. Information ska finnas tillgänglig för att underlätta för allmänhetens friluftsliv.

Skälen för beslutet

Sörhedens naturreservat är ett av Västerbottens kustlands främsta nurskogsområden som har mycket höga naturvärden knutna till gamla, flerskiktade tallnurskogar på sandsediment med en rik marksvampsflora och högproduktiva barrnurskogar. Reservatet innehåller rikligt med nurskogsstrukturer såsom gamla tallar och granar, grova lövträd, lång trädkontinuitet, skiktning och död ved. Skogarna i området har generellt en låg påverkansgrad.

Naturligt föryngrade tallskogar på grova älvsediment med stort inslag av gamla träd i områden som varit kontinuerligt trädbevuxna har ett mycket högt skyddsvärde. Detsamma gäller för högproduktiva barrskogar på låg altitud. Dessa skogstyper är särskilt hotade i det brukade skogslandskapet och är nationellt och regionalt utpekade som prioriterade för skydd.

I området förekommer ett mycket stort antal nurskogslevande indikatorarter och rödlistade arter. Området hyser en särskilt rik marksvampsflora, vedsvampsflora och insektsfauna med arter som exempelvis tallmusseron, lakritsmusseron, sprickporing, ostticka, reliktbody och mindre barkplattbagge. Dessa arter är beroende av nurskogsmiljöer med död ved, gamla träd och lång trädkontinuitet och har därför mycket små möjligheter att fortleva i ett brukat skogslandskap.

Områdets helhetsvärde förstärks ytterligare av att det delvis utgörs av Natura 2000-vattendraget Öreälven inklusive biflödet Örabäcken. De höga naturvärden som dokumenterats i reservatsområdet kräver ett omfattande och långsiktigt skydd för att de ska kunna bevaras och utvecklas. Genom beslutet undanröjs exploateringshot och ett bevarande av Sörhedens naturmiljöer, med därtill hörande strukturer, processer och arter, säkerställs.

Reservatsföreskrifter

För att uppnå syftet med reservatet gäller följande föreskrifter.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden.

Det är förbjudet att:

1. uppföra byggnad eller annan anläggning som till exempel mast eller vindkraftverk,
2. bygga om eller ändra befintlig byggnads eller anläggnings konstruktion, funktion eller användningssätt,
3. anlägga väg, parkeringsplats, stängsel, stig, spång, ledning eller rör,
4. bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar marktopografi eller dräneringsförhållanden som till exempel att gräva, plöja, spränga, borra, schakta, dika, rensa eller utfylla,
5. tippa, dumpa eller anordna upplag,
6. utföra skogsbruksåtgärder som till exempel att avverka samt att flytta, ta bort eller på annat sätt skada levande eller döda träd eller buskar, såväl stående som liggande,
7. inplantera för området främmande arter,
8. framföra motordrivet fordon i terräng med undantag för snöskoterkörning vintertid på snötäckt, väl tjälad mark,
9. släppa ut eller sprida gifter, vådliga ämnen, bekämpningsmedel, jordförbättringsmedel, kalk eller växnäringsämnen med undantag för kalkning av vattendrag.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om vad fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktigas att tåla.

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas att tåla att följande anordningar uppförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet, där inget annat anges avses hela reservatet:

1. utmärkning av reservatets gränser enligt Naturvårdsverkets riktlinjer,
2. uppsättning och underhåll av informationstavlor,
3. brandefterliknande åtgärder såsom katning, luckhuggning och markstörning,

4. lövgynnande skötsel så som röjning och ringbarkning av barrträd kring lövträd,
5. uthägn av klövvilt,
6. borttagning av främmande arter, exempelvis contortatall,
7. hydrologisk återställning av våtmark och skogsmark,
8. restaurering av vattendrag,
9. anläggning, underhåll och borttagning av stigar,
10. undersökning och dokumentation av områdets djur- och växtarter samt mark- och vattenförhållanden.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas, samt om ordningen i övrigt, inom naturreservatet.

Det är förbjudet att:

1. göra åverkan på berg eller mark, till exempel genom att måla, borra, rista, hacka, gräva eller omlagra,
2. fälla, flytta, ta bort eller på annat sätt skada levande eller döda träd eller buskar, såväl stående som liggande,
3. störa djurlivet, till exempel genom att klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig nära rovfågelbo, lya eller gryt,
4. utan Länsstyrelsens tillstånd fånga eller insamla ryggradslösa djur,
5. framföra motordrivet fordon i terräng med undantag för snöskoterkörning vintertid på snötäckt, väl tjälad mark,
6. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt och därmed jämförbar anordning annat än tillfälligt (högst en vecka).

Undantag från föreskrifterna

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för

- a) förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att vidta de åtgärder som anges i B-föreskrifterna med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken i detta beslut,
- b) att utöva renskötsel i enlighet med rennäringslagen (1971:437) eller framföra motordrivet fordon vid renskötsel i enlighet med gällande terrängkörningslagstiftning,
- c) normalt underhåll av befintliga vägar och vägområden. Träd som fallit eller hotar att falla över väg får kapas men ska lämnas i naturreservatet,

- d) röjning och avverkning av buskar och träd som riskerar att skada hus och anläggningar,
- e) uttransport av fällt högvilt med motorfordon,
- f) Nordmalings kommun att underhålla befintlig vandringsled inklusive anläggningar kopplade till leden. Virke som behöver röjas bort vid underhåll av leden ska lämnas i skogen.

Ärendets beredning

De höga naturvärden som finns i Sörheden uppmärksammades första gången redan år 1996 i samband med Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering. Därefter har ytterligare nyckelbiotoper utpekats i området år 2003, 2004 och 2005. Området har sedan dess inventerats flera gånger av Länsstyrelsen.

Sörheden har varit föremål för skyddsdiskussioner sedan 2006, men först 2018 tog diskussionerna ny fart och en dialog om att lösa frågan genom områdesskydd återupptogs mellan Länsstyrelsen och markägarna. En överenskommelse om inträngsersättning träffades mellan Länsstyrelsen och markägarna under 2019.

Reservatsförslaget har sänts på remiss till berörda sakägare och myndigheter. Följande remissinstanser har yttrat sig:

- Sametinget ser positivt på bildande av naturreservatet Sörheden så länge det inte inskränker möjligheterna för det samiska folket att behålla och utveckla sin kultur och sitt samfundsliv. Sametinget anser att det i syftet eller i beskrivningen av reservatet ska framgå vilken betydelse och vilket värde området har för renskötseln. Det är viktigt att föreskrifterna för naturreservatet inte hindrar samisk markanvändning. Om uthägn av klövvilt även innefattar renar så bör detta endast ske med tillåtelse av berörd sameby. Sametinget är positiv till att det i undantag från föreskrifterna framgår att föreskrifterna inte ska utgöra hinder för att bedriva renskötsel i enlighet med rennäringslagen (1971:437). Sametinget anser att det kan förtydligas med att även gälla framförande av motordrivet fordon vid renskötsel enligt undantag i terrängkörningsförordningen (1978:594).

Länsstyrelsens bedömning: Länsstyrelsen har förtydligat beskrivningen av naturreservatet med avseende på rennärings betydelse för området. Länsstyrelsen har även kompletterat undantaget från föreskrifterna med framförande av motordrivet fordon vid renskötsel. Vid uppförande av hägn eller andra skötselåtgärder som kan påverka renskötseln samråder länsstyrelsen alltid med berörd sameby. Länsstyrelsen har skickat beslutsförslaget på remiss till berörd sameby.

- Sveriges geologiska undersökning (SGU) avstår från att yttra sig.

Övriga remissinstanser har avstått från att yttra sig.

Beskrivning av reservatet

Sörhedens naturreservat ligger på de plana älvterasserna på ömse sidor av Öreälven, 2 km söder om byn Torrböle och ca 12 km NNO om Nordmaling. Området utgörs av sandtallskogar och grannaturskogar på älvsediment med några insprängda myrar, en sträcka av Natura 2000-vattendraget Öreälven samt en sträcka av den meandrande Örabäcken.

Skogens höga naturvärden är bland annat knutna till en mycket lång kontinuitet i trädsiktet. Det indikeras av ett flertal mykorrhizasvampar som endast återfinns i äldre sandbarrskogar. Områdets tallhedar är dessutom viktiga renbetesområden och renbetet bidrar till en störning i marktäcket vilket gynnar områdets marksvampar. Naturreservatet ligger inom vinterbetesmarker för Vapsten sameby.

I området finns även högproduktiva barrskogar och granskogar med bitvis rikliga mängder död ved, gamla träd, hänglavsrikedom, skiktning och äldre lövträd. I granskogen i områdets västra delar har dessutom ett antal mycket ovanliga vedinsektsarter påträffats som signalerar lång kontinuitet av död ved.

Länsstyrelsens motivering

Motiv för skyddet är att bevara områdets helhetsvärden. Områdets värdefulla strukturer har utvecklats genom att naturliga processer fått verka relativt ostört under lång tid. För att områdets naturvärden ska bevaras och utvecklas behöver det därför undantas från skogsproduktion och annan exploatering som innebär att naturvärdena påtagligt skulle skadas.

Områden med naturskog blir allt mer sällsynta i länet och att skydda dessa kvarvarande fragment av det ursprungliga skogslandskapet är avgörande för att bevara den biologiska mångfalden. Inom den naturgeografiska region (29a) där Sörheden är beläget utgör arealen formellt skyddad naturskog endast några procent av den totala skogsmarksarealen.

Överensstämmelse med planer och strategier för skydd och förvaltning

Bevarandet av området ligger i linje med antagna nationella och regionala strategier för skydd av skog. Området ligger i en skogsbiologisk värdetrakt och därmed är förutsättningarna goda att långsiktigt bevara och utveckla de utpekade värdena. Tack vare placeringen i en värdetrakt bidrar skyddet även till bättre grön infrastruktur och ett bevarande av biologisk mångfald på landskapsnivå.

Det fläckvis rika lövinslaget med grov gammal asp samt björk, sälk och gråal är särskilt värdefullt eftersom reservatet ligger i en trakt särskilt prioriterad för lövnaturvärden.

Sandbarrskogar och högproduktiva granskogar är prioriterade skogstyper för skydd. Prioriterade skogstyper är de skogstyper som Sverige har ett internationellt ansvar att bevara samt de skogstyper som bedöms vara underrepresenterade i formellt skyddade områden.

Sörheden berörs även av ett åtgärdsprogram för hotade arter (Åtgärdsprogram för bevarande av rödlistade fjälltaggsvampar).

Förenlighet med miljömål, friluftsmål och EU-direktiv

Bildandet av Sörhedens naturreservat bidrar till att nå miljökvalitetsmålet *Levande skogar* genom att ca 134 hektar produktiv skogsmark ges ett långsiktigt skydd. Reservatet bidrar även till att nå miljömålet *Ett rikt växt- och djurliv* genom att förekommande typiska arter ges ett långsiktigt skydd, samt till det nationella friluftsmålet *Tillgänglig natur för friluftsliv* genom att naturmiljöernas upplevelsevärden bevaras.

Vidare bidrar skyddet till gynnsam bevarandestatus för utpekade Natura 2000-naturtyper och arter på biogeografisk nivå då Natura 2000-området Öreälven delvis ingår i reservatet. De krav som ställs på bevarande av områdets naturvärden utifrån dess status som Natura 2000-område utgör också ett motiv för ett starkt naturskydd av området.

Öreälven inkl. Örabäcken är nationellt särskilt värdefulla vattendrag som i arbetet med EU:s vattendirektiv getts miljökvalitetsnormen måttlig ekologisk status. Naturreservatsbildningen syftar till att långsiktigt öka och säkerställa förekommande naturvärden.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen bedömer att skogsbruk inte går att förena med ett bevarande av områdets höga naturvärden. Länsstyrelsen bedömer också att andra arbetsföretag eller anläggningar inte är förenliga med ett bevarande av områdets naturvärden.

Naturreservat är en lämplig skyddsform för områden som är stora och sammansatta med flera olika värdefulla naturmiljöer med ett sådant skötselbehov att en skötselplan krävs och där det krävs starka restriktioner under lång tid för att värdena ska kunna bibehållas och utvecklas. Länsstyrelsen har bedömt att Sörheden därför, i enlighet med miljöbalkens mål om skydd av värdefulla natur- och kulturmiljöer och bevarande av biologisk mångfald (1 kap. 1 § miljöbalken), bör förklaras som naturreservat enligt 7 kap. 4 § miljöbalken.

Sörheden ligger delvis inom områden som är riksintresse för naturvård och friluftsliv enligt 3 kap. 6 § miljöbalken samt inom ett område som är av riksintresse för skyddade vattendrag (4 kap. 6 § miljöbalken).

Naturreservatet berör även ett kärnområde som är av riksintresse för rennäringsen enligt 3 kap. 5 § miljöbalken. Länsstyrelsen bedömer att nämnda riksintressen är förenliga med ett skydd av området.

Länsstyrelsen bedömer att de positiva effekterna av att bevara området överväger de negativa effekterna som orsakas av inskränkningarna i markanvändning. Vid avvägning enligt 7 kap. 25 § miljöbalken har Länsstyrelsen funnit att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet ska uppnås.

Konsekvensutredning

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Länsstyrelsen att ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken innebär så begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivning.

Upplysningar

Länsstyrelsen vill erinra om att utöver reservatsföreskrifterna gäller även andra lagar, förordningar, och föreskrifter för området.

Av särskild betydelse är att delar av området är utpekade som ett Natura 2000-område enligt EUs Art- och habitatdirektiv (92/43/EEC). Beträffande Natura 2000-området gäller tillståndsplikt enligt 7 kap. 28a-29b §§ miljöbalken för åtgärder och verksamheter som direkt eller indirekt kan komma att påverka utpekade naturtyper eller på ett betydande sätt kan påverka naturmiljön och arter i övrigt. Det gäller även åtgärder som vidtas utanför Natura 2000-området.

Före anordnandet av fasta renskötselanläggningar ska samråd ske med Länsstyrelsen enligt 12 kap 6 § miljöbalken, enligt vad som framgår av 7c § förordningen (1998:904) om anmälan för samråd.

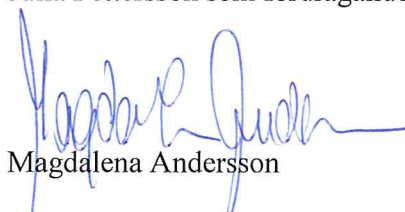
Länsstyrelsen kan med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med förbudet/föreskriftens syfte.

Enligt 29 kap. 2 och 2a §§ miljöbalken gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats enligt 7 kap. miljöbalken kan medföra straffansvar. Har någon vidtagit åtgärd i strid med meddelad föreskrift, kan länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

Enligt 4 § skogsvårdslagen (1979:429) ska lagens bestämmelser eller föreskrifter inte tillämpas i den mån de strider mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 7 kap. miljöbalken.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, Miljö- och energidepartementet, se bilaga 3. Den som vill göra anspråk på ersättning eller kräva inlösen av fastighet ska väcka talan hos mark- och miljödomstolen mot staten inom ett år från det att beslutet på vilket anspråket grundas har vunnit laga kraft. I annat fall går rätten till ersättning eller inlösen förlorad.

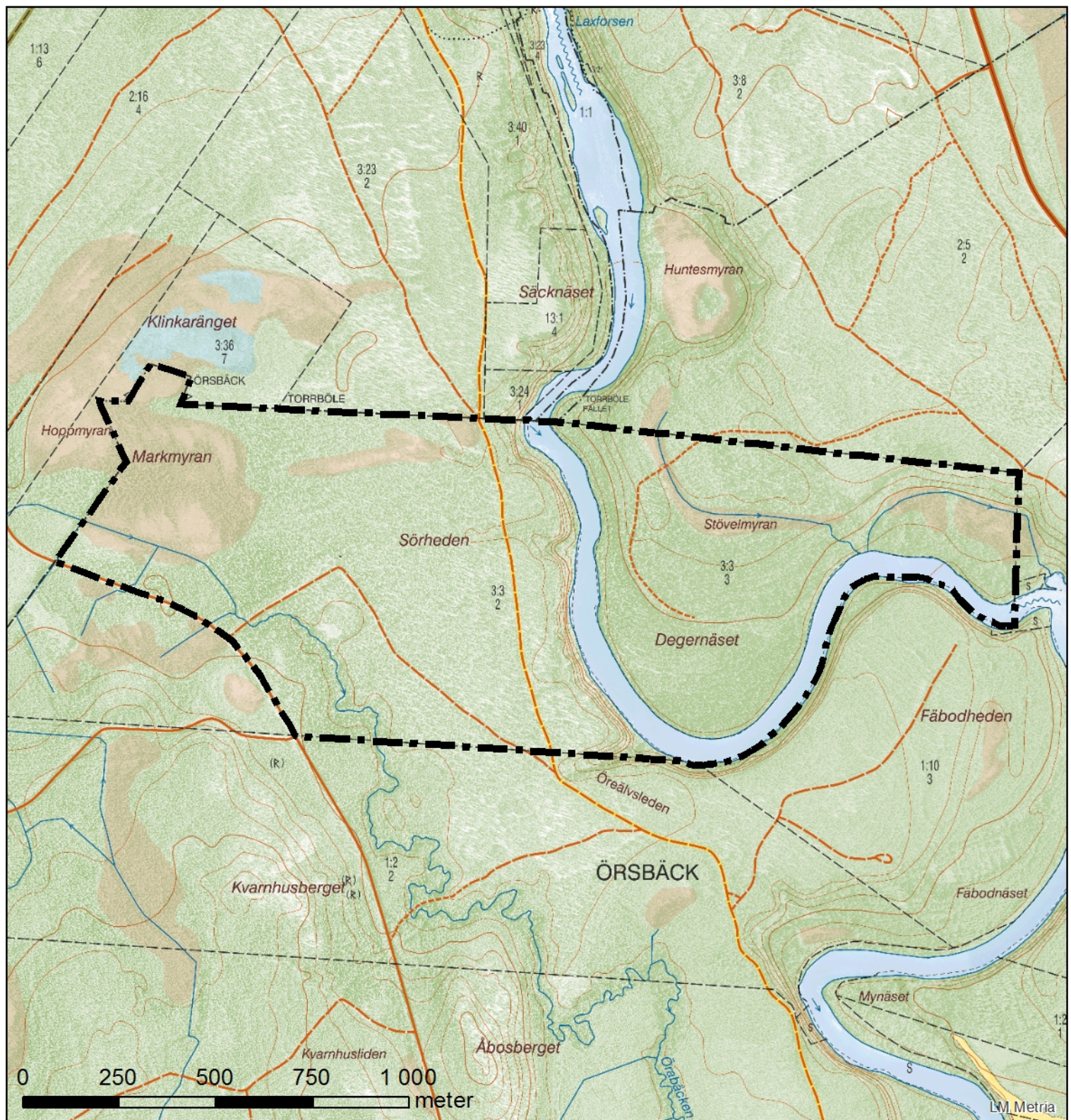
Beslut har fattats av landshövding Magdalena Andersson med handläggare Julia Pettersson som fördragande.

Magdalena Andersson

Julia Pettersson

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan
3. Hur man överklagar

Naturresevat

Sörheden

Nordmalings kommun

Västerbottens län

Bilaga 1 till beslut

med dnr 511-8748-2011

Reservatsgräns

Bakgrundskartor © Lantmäteriet

Länsstyrelsen
Västerbotten

Länsstyrelsen
Västerbotten

Bilaga 2 till beslut om bildande
av Sörhedens naturreservat i
Nordmalings kommun.

Skötselplan

Datum
2019-10-30

Ärendebeteckning
511-8748-2011

1(11)

SKÖTSELPLAN FÖR SÖRHEDENS NATURRESERVAT I NORDMALINGS KOMMUN

Foto: Andreas Garpebring, Länsstyrelsen

Länsstyrelsen i Västerbottens län

Storgatan 71B

901 86 Umeå

1. Syfte med säkerställande och skötsel

Syftet med Sörhedens naturreservat är att vårda, bevara och återställa områdets värdefulla naturmiljöer i form av brandpräglade tallnaturskogar på sandsediment, högproduktiva barrnaturskogar, delar av fritt strömmande vattendrag med hög grad av naturlighet och andra ingående naturtyper samt naturreservatets helhetsvärden i form av ett sammanhängande område med i huvudsak orörd karaktär. Syftet är också att bevara biologisk mångfald knuten till dessa miljöer som exempelvis områdets värdefulla marksvampsflora och insektsfauna. Inom ramen för bevarandet av naturmiljöer ska reservatet även tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Syftet ska uppnås dels genom brandefterliknande åtgärder såsom katning, luckhuggning och olika typer av markstörning, dels genom skötsel som gynnar lövträdsberoende arter och dels genom fri utveckling. Vid behov ska viltstängsling kunna utnyttjas. Hydrologiskt påverkad våtmark och skogsmark ska kunna återställas och vattendragen ska kunna restaureras. Främmande arter, som contortatall, ska avvecklas. Information ska finnas tillgänglig för att underlätta för allmänhetens friluftsliv.

2. Prioriterade bevarandevärden

- Stort naturskogsområde med gamla tallar och granar
- Sandbarrskog och högproduktiv granskog (prioriterade skogstyper)
- Rik marksvampsflora, vedsvampsflora och insektsfauna med förekomst av flera hotade och sällsynta arter
- Utpökade arter och naturtyper enligt Natura 2000

3. Beskrivning av naturreservatet

3.1 Administrativa uppgifter

Namn	Sörheden
Dossiernummer	2402315
NVR-id	2044955
Natura 2000, områdeskod	SE0810434 (Öreälven)
Kommun	Nordmaling
Län	Västerbotten
Lägesbeskrivning	12 km NNO om Nordmaling
Ekokarta	20J 3-4h
Mittkoordinat	727177, 7069948 (SWEREF99 TM)
Naturgeografisk region	29a, kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken
Gräns	Se bifogad beslutscharta, bilaga 1 till beslutet.
Markägare	Enskilda
Fastighet	Örsbäck 3:3, Örsbäck (oreg. samf.)
Förvaltare	Länsstyrelsen
Totalareal	162 hektar
Landareal	149 hektar
Areal produktiv skog	134 hektar

3.2 Naturtypsindelning

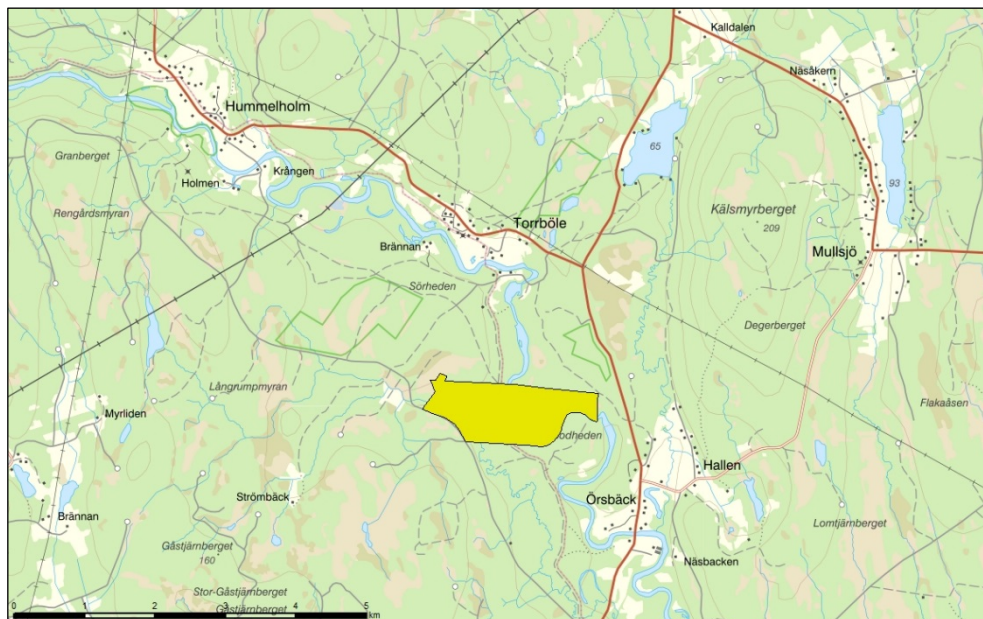
Naturtyp enligt NNK ¹	Natura 2000-kod	Areal (ha)
Större vattendrag	3210	13
Öppen icke-natura-naturtyp - väg	6960	3
Öppna mossar och kärr	7140	8
Taiga - sumpskog	9006	4
Taiga	9010	75
Näringsrik granskog	9050	17
Skogbevuxen myr	9740	8
Icke natura skog	9900	32
Icke-natura skog - Triviallövskog	9906	4
Längd (km)		
Mindre vattendrag	3260	4,5
Icke-natura vattendrag - grävd bäckfåra	3999	0,8

¹ Natura-naturtypskartans naturtyper, kartering enligt naturvårdsverket.

3.3 Beskrivning av reservatet

Läge och landskap

Sörheden ligger ca två km söder om byn Torrböle och ca 12 km NNO om Nordmaling, mellan ca 50 till 70 m.ö.h. Området är beläget på ömse sidor om Öreälven. Delen väster om Öreälven karaktäriseras av en plan hed med en liten myr i den norra delen. Den östra delen sluttar svagt i terrasser ner mot Öreälven.

Översiktskarta där Sörhedens naturreservat är gulmarkerat på kartan.

Geologi

Berggrunden inom reservatet består av metagråvacka. Metagråvacka är karakteristisk för länets kustområde. Jordarterna består huvudsakligen av älvsediment. Området, med främst moig sand, har fått högre naturvärde (klass 2) i den regionala naturgrusinventeringen.

Öreälvens dalgång är bred inom detta område vilket har underlättat stora materialavlagringar. Älvsedimenten ligger relativt flackt i breda terrasser på båda sidor av älven. På vissa ställen genombryts ytan av små raviner.

Skogsmark

Väster om Öreälven domineras skogen av en flerskiktad gammal sandtallnatskog av lav/kråkristyp. Här är diameter- och åldersspridningen stor och de äldsta tallarna har en ålder över 250 år. På en del av de äldre tallarna finns spår av brand i form av brandljud. I den nordvästra delen finns ett större inslag av gran men skogen är annars luckig, gles, öppen och helt talldominerad. Död ved förekommer nästan uteslutande i form av stående torrträd. Skogen hyser en mycket lång kontinuitet i trädskiktet vilket bland annat indikeras av ett flertal mykorrhizasvampar som endast återfinns i ostörda sandbarrskogar. I niporna mot Öreälven växer ung björkdominerad lövskog.

I sydväst övergår skogen i en grannatskog av blåbärstyp med mycket grova och gamla granar närmast Örabäcken. Granskogen är här mycket tät med ett fuktigt mikroklimat. Död ved förekommer allmänt till rikligt och grova granlågor är vanliga i anslutning till bäcken. Det finns gott om hänglavar. I granskogen har ett flertal rödlistade vedsvampar noterats samt några mycket ovanliga och starkt hotade vedinsekter. Längs den gamla bäckfåran växer en grandominerad barrsumpskog av ristyp med stort inslag av gamla, döda glasbjörkar. Skogen är drygt 100 år och tät med sparsam förekomst av död barrved.

Öster om Öreälven består skogarna av mycket högre och produktiva bestånd. På de låga terrasserna närmast Öreälven dominerar granen, medan tallinslaget ökar successivt högre upp från älven. Skogen här har ofta en beståndsålder på minst 150 år med gott om 150-200 år gamla granar och tallar, samt en hel del tall mellan 250-300 år. Skogen är ofta skiktad och luckig med stor åldersspridning. Död ved av främst gran förekommer allmänt till fläckvis rikligt över området, både stående och liggande. Lövinslaget är mestadels måttligt men längst i öster finns ett stort inslag av lövträd, främst av grov gammal asp och björk samt enstaka sälgrar och gråalar. Det finns överlag gott om hänglavar. Mindre partier i denna del har påverkats i senare tid och består av yngre eller gallrade skogar, bitvis med inslag av contortatall.

Våtmarker och vattendrag

En mindre sträcka av Öreälven ingår i reservatet. Älven är djupt nedskuren i sedimenten och meandrar kraftigt inom denna del av dalgången. Det finns flera fossila meanderslingor i närheten av reservatet.

I den västra delen av området rinner Örabäcken, från nordväst till sydost. Bäckens nedskuren i finsediment och har ett meandrande nedre lopp med aktiv erosion i brinkarna. Bäckens övre lopp är kanaliserat över Markmyran i områdets nordvästra del.

Myren täcks av öppna fattiga fastmattekärr, med vitmossa och tuvsäv, kantade av tallmossar. Genom myrens norra del meandrar den gamla bäckfåran som kantas av sumpgranskog och björkkärr/björksumpskog.

Naturvårdsarter

Området utgör en mycket lämplig miljö för arter knutna till gamla sandtallskogar och produktiva grannaturskogar. Följande naturvårdsarter har påträffats (hotkategori enligt ArtDatabankens rödlista 2015 inom parentes där NT = nära hotad och VU = sårbar): blå taggsvamp (NT), dropptaggsvamp, gammelgransskål (NT), goliatmusseron (VU), grantaggsvamp (NT), granticka (NT), gropticka (NT), gränsticka (NT), gullmurkling (NT), harticka (NT), kötticka (NT), lakritsmusseron (VU), lappticka (VU), motaggsvamp (NT), orange taggsvamp (NT), rosenticka (NT), rynkskinn (VU), skrovlig taggsvamp (NT), sprickporing (VU), stjärntagging (NT), stor aspticka (NT), tallgråticka (VU), tallrisk (NT), talltaggsvamp (NT), tallticka (NT), ullticka (NT), vitplätt (NT), blanksvart spiklav (NT), dvärgbägarlav (NT), garnlav (NT), kortskaftad ärgspik (NT), liten spiklav, lunglav (NT), trådbrosklav (EN), vedskivlav (NT), violettgrå tagellav (NT), bronsjon, mindre barkplattbagge (VU), *Olisthaerus substriatus* (en kortvinge) (NT), reliktböck (NT), sparvuggla, spillkråka (NT), tofsmes, tretåig hackspett (NT), videsparv (VU).

4. Skötselområden för naturvärden med bevarandemål och åtgärder

Reservatet är indelat i 6 skötselområden med utgångspunkt från de övergripande naturtyperna i området samt de åtgärder som ska genomföras inom respektive skötselområde (bilaga 1). För varje skötselområde redovisas bevarandemål och skötselåtgärder.

För samtliga skötselområden gäller att främmande arter ska kunna tas bort vid behov.

4.1, Skötselområde 1, sandbarrskog med brandefterliknande åtgärder (60 ha)

Skötselområdet består i huvudsak av en flerskiktad gammal sandtallnaturskog av lav/kråkristyp. Här är diameter- och åldersspridningen stor och de äldsta tallarna har en ålder över 250 år. På en del av de äldre

tallarna finns spår av brand i form av brandljud. Skötselområdets gränser i skötselkartan är schabloniserade med intentionen att bäckravinen med fuktig granskog i sydväst inte ska omfattas av skötselåtgärderna.

Bevarandemål

Skötselområdet ska huvudsakligen präglas av naturliga processer såsom brand, trädens åldrande och döende, stormfällningar, insekters och svampars nedbrytning av ved samt nyetablering av träd i skogen. Skogens struktur och sammansättning ska vara påverkad av brand eller motsvarande störning. I perioder efter en störning kan områden vara öppna och luckiga med nya spirande trädgenerationer. I senare stadier kan skogen vara något mer sluten. Vissa mindre delar av skogen är naturligt fuktiga eller blöta och kommer därför att brinna väldigt ytligt eller inte alls, vilket är en del av dynamiken i ett brandpräglat landskap. Normalt ska beståndet hysa betydande mängder död ved. Typiska arter av mykorrhizasvampar ska förekomma. Främmande arter som utgör ett hot mot den naturliga biologiska mångfalden ska inte förekomma. Arealen brandpräglad sandbarrskog ska vara minst 60 ha.

Skötselåtgärder

Skötseln ska huvudsakligen vara brandefterliknande åtgärder, t ex katning, luckhuggning och markstörning. På grund av hänsyn till olika intressen i området har Länsstyrelsen valt att inte sköta naturreservatet med naturvårdsbränning. I ett kort perspektiv finns inget akut behov av åtgärder då marktäcket i nuläget är mycket tunt och det knappt skett någon graninväxning i området.

4.2 Skötselområde 2, barrnaturskog med huvudsakligen fri utveckling (48 ha)

Skötselområdet består av grov, gammal grannaturskog och barrnaturskog. I den sydvästra delen är granskogen mycket tät med ett fuktigt mikroklimat, gott om hänglavar och allmänt till rikligt med död ved. Den östra delen består av gamla, högresta och produktiva barrskogar med en beståndsålder på 150 år med inslag av 200-åriga granar och 250- till 300-åriga tallar samt allmänt till rikligt med död ved.

Bevarandemål

Skötselområdet ska innehålla allmänt till rikligt med naturskogsstrukturer såsom döda och döende träd, skiktning samt spridning i ålder och diameter. Skogen ska huvudsakligen präglas av intern dynamik med naturliga processer såsom trädens åldrande och döende, stormfällningar, insekters och svampars nedbrytning av ved samt nyetablering av träd i skogen. Som en del i skogens naturliga utveckling kan dessa processer medföra att området periodvis kan komma att få en förändrad karaktär. Typiska arter av vedsvampar, lavar och insekter ska förekomma. Främmande arter som utgör ett hot mot den naturliga biologiska mångfalden ska inte förekomma. Arealen barrskog ska vara minst 48 ha.

Skötselåtgärder

Skötselområdet ska huvudsakligen lämnas för fri utveckling, men vid behov ska det vara möjligt att lägga igen diken i skogsmark.

4.3 Skötselområde 3, lövskog & lövrik barrskog med lövgynnande skötsel (17 ha)

Skötselområdet består av två delar. I den östra delen växer lövrik grannaturskog med ett stort inslag av främst av grov gammal asp och björk samt enstaka sälgar och gråalar och ett hygge med en tät 10-15årig lövföryngring. Den västra delen utgörs av niporna ner mot Öreälven där det växer yngre, ca 30årig, björkdominerad lövskog.

Bevarandemål

Skötselområdet ska utgöras av lövskog och lövrik barrnaturskog som huvudsakligen präglas av naturliga processer såsom trädens åldrande och döende, stormfällningar, brand, insekters och svampars nedbrytning av ved samt nyetablering av träd i skogen. Som en del i skogens naturliga utveckling kan dessa processer medföra att området periodvis kan komma att få en förändrad karaktär. Skötselområdet ska normalt innehålla betydande mängder död ved som erbjuder typiska vedlevande arter gynnsamma livsbetingelser. Efter en störning kan inslaget av lövträd öka vilket ger goda möjligheter för lövträdsberoende arter att fortleva i området. Andelen gran och grova träd kan öka i senare successionsfaser vilket bland annat gynnar arter som är knutna till grov gran och asp samt grov död ved. Typiska arter av vedsvampar och lavar ska förekomma. Främmande arter som utgör ett hot mot den naturliga biologiska mångfalden ska inte förekomma. Arealen lövskog och lövrik barrskog ska vara minst 17 ha.

Skötselåtgärder

Den övergripande skötselinriktningen är fri utveckling, men för att ge förutsättningar för lövträdsberoende arter att fortleva i området ska punktvisa lövgynnande åtgärder övervägas och kunna utnyttjas. En lämplig åtgärd är att skapa ljusbrunnar kring lövträd genom ringbarkning och röjning av barrträd. Det ska också finnas möjlighet att stängsla kring lövuppslag för att motverka älgbete. Sörheden ligger i ett av Västerbottens prioriterade områden för lövskogsskötsel.

I skötselområdet ska det även vid behov vara möjligt att lägga igen diken i skogsmark.

4.4 Skötselområde 4, barrskog med avveckling av contortatall (9 ha)

Skötselområdet utgörs av två delar. Den norra delen består av ca 50-60årig talldominerad skog som är stödplanterad med contortatall i samma ålder. Den södra delen består av ca 20-årig skog som delvis är planterad med contortatall och delvis med vanlig tall. Dessa delar har kommit att ingå i reservatet av arronderingsskäl. Naturtypen skiljer sig inte i övrigt från

skötselområde 2. Därför ska skötselområdet utgöra en del av skötselområde 2 efter genomförd avveckling av contortatall.

Bevarandemål

Att all contortatall varaktigt avvecklas. När målet är uppnått gäller samma bevarandemål som för skötselområde 2.

I skötselområdet ska det även vid behov vara möjligt att lägga igen diken i skogsmark.

Skötselåtgärder

All contortatall ska avvecklas antingen genom röjning eller genom avverkning. Åtgärden bör följas upp kontinuerligt för att kontrollera att inga träd missats och att det inte skett någon fröförökning.

4.5 Skötselområde 5, myrar med möjlighet till hydrologisk restaurering (16 ha)

Skötselområdet består av ett par mindre myrar inklusive Markmyran i väster och Stövelmyran i öster. Flera av myrarna är tydligt påverkade av dikning. Över Markmyran går en kanaliserad del av Örabäcken. Genom myrens norra del meandrar den gamla bäckfåran som kantas av sumpgranskog och björkkärr/björksumpskog. Myrarna består huvudsakligen av öppna fattiga fastmattekärr, med vitmossa och tuvsäv samt tallmossar.

Bevarandemål

Hydrologin ska vara i huvudsak ostörd och det ska inte finnas några avvattande diken som medför negativ påverkan. Skötselområdet ska huvudsakligen präglas av naturliga processer såsom nederbörd, grundvattenflöden och översvämningar. Dessa processer ska fortgå opåverkat av mänskliga ingrepp. Grundvattenytan ska variera naturligt och vara hög under större delen av året. Det ska finnas typiska arter av kärlväxter och mossor.

Skötselåtgärder

Det ska vara möjligt att göra åtgärder för att återställa de dikade myrarna. Skötselområdena ska i övrigt få utvecklas fritt.

4.6 Skötselområde 6, vattendrag med möjlighet till restaurering (13 ha)

Öreälven (SE707157-168741) i Vatteninformationssystem Sverige, VISS är en oreglerad skogsälv som är variationsrik, meandrande och omgiven av ett terrasslandskap med nipor, raviner, skogar och frodig vegetation. Älven flyter relativt långsamt genom området. Öreälven är klassad som riksintresse för naturvård och Natura 2000-område (SE0810434) och har givits miljö kvalitetsnormen måttlig ekologisk status. I älven finns lax, havsöring, stationär öring och harr.

I skötselområdet ingår även Örabäcken (897-168718) som är ett biflöde till Öreälven och som även den givits miljö kvalitetsnormen måttlig ekologisk status. I bäcken finns bland annat stationär öring och havsöring. Örabäcken är nedskuren i finsediment och har ett meandrande nedre lopp med aktiv erosion i brinkarna. Bäckens övre lopp är kanaliserat över Markmyran. Den gamla avskurna bäckfåran meandrar över Markmyrans norra del.

Bevarandemål

Skötselområdet ska huvudsakligen präglas av naturliga processer med de strukturer och artsamhällen som hör denna naturtyp till. Vattendragen ska ha en intakt, naturlig hydrologi och hydrokemi, med försumbar påverkan från övergödande, försurande och grumlande ämnen. Vattendragen ska ha en försumbar påverkan från flottningsrensningar och erbjuda lämpliga lek- och uppväxtmiljöer för bland annat öring och lax. Det ska även finnas död ved i vattendragen som erbjuder viktiga miljöer för bland annat fiskar, insekter och mossor. Främmande arter som utgör ett hot mot den naturliga biologiska mångfalden ska inte förekomma.

Skötselåtgärder

Öreälven ska kunna restaureras för att återskapa en naturlig bottenstruktur och vattenföring. Det ska även vara möjligt att restaurera Örabäcken för att återskapa ett mer naturligt flöde och lopp. Detta förutsätter bland annat att överenskommelser träffas med markägare utanför reservatet. Det ska även vara möjligt att utföra andra restaureringsåtgärder så som att skapa lekbottnar.

5. Mål och åtgärder för friluftslivet

Sörheden har goda förutsättningar för friluftaktiviteter i form av exempelvis vandring, paddling, svampplockning och fiske. En mindre del av Öreälvsleden passerar genom reservatets västra del. Heden i områdets västra del är mycket lättvandrad och värt ett besök för den svampintresserade. Reservatet kan även upplevas från kanot eller kajak längs Öreälven.

Reservatet är lätt att ta sig till då flera skogsbilvägar ansluter till området. Reservatet kan även nås via kollektivtrafik med buss från Nordmaling eller Vännäs till Örsbäck. Från Örsbäck busshållplats är det ca 2,5 km till reservatet.

Förslag på platser att besöka i reservatet

Här beskrivs förslag på besöksmål i reservatet. Besöksmålen finns markerade på kartan i bilaga 2.

Besöksmål 1: Sörheden – heden. Området är intressant för svampplockning och det är plant och mycket lättvandrat. Ligger i direkt anslutning till väg.

Besöksmål 2: Gammelskogen på Degernäset. Här finns gott om riktigt gamla och högvuxna tallar. Denna del av reservatet saknar nästan helt spår

av skogsbruk och ger besökaren en uppfattning om hur en riktig gammelskog ser ut. Ligger i nära anslutning till väg.

Mål för friluftslivet

Det övergripande målet för friluftslivet är att reservatet ska vara tillgängligt för naturupplevelser, rekreation och naturstudier utifrån sina befintliga förutsättningar.

Det ska vara möjligt att på olika sätt få information om naturreservatet inför och under besök i området. Information om reservatet ska också i lämplig omfattning finnas tillgängligt via internet eller andra tekniska lösningar.

Informationen i området ska förhöja upplevelsen av besöket genom att den är lättläst och fokuserar på upplevelser i området samt har informativa kartor. Informationen ska bidra till att syftet med områdesskyddet uppnås. Områdets skyltar ska vara i gott skick och underlätta för besökare att uppleva området.

Åtgärder för friluftslivet

Två till fyra informationsskyltar, utformade i enlighet med Naturvårdsverkets anvisningar, ska sättas upp och underhållas i anslutning till reservatet. Förslag på lämpliga platser för informationsskyltar, redovisas i bilaga 2. En av skyltarna kan vara gemensam för Sörhedens och Örsbäcks naturreservat. Det ska på skyltarna finnas en karta över reservatet, en lägesbeskrivning av skyltens plats i förhållande till reservatet samt en kort beskrivning av naturmiljöerna och föreskrifter för allmänheten. Information om Sörhedens naturreservat på länsstyrelsens webb, via appar och andra tekniska lösningar publiceras utifrån tillgängliga resurser och prioriteringar tillsammans med information om andra naturreservat i länet.

7. Övriga anläggningar

Öreälvsleden passerar genom reservatet på älvens västra sida. Leden förvaltas av Nordmalings kommun. Det finns även en timrad skogskoja i den västra delen av området som förvaltas av det lokala jaktlaget.

8. Nyttjanderätter

Jakt och fiske får bedrivas av jakt- och fiskerättsinnehavare enligt gällande lagstiftning och i enlighet med gällande reservatsföreskrifter.

9. Utmärkning av gränser

Reservatet ska hållas väl utmärkt enligt svensk standard och Naturvårdsverkets anvisningar. Gränserna bör ses över vart 10:e år och målas om vid behov.

10. Sammanställning av skötselåtgärder

Skötselåtgärd	Var	Prioritet ¹
Montering av informationsskylt/ar	Se bilaga 1	1
Gränsmarkering	Se bilaga 1	1
Brandefterliknande åtgärder	Skötselområde 1	3
Lövgynnande skötsel	Skötselområde 3	2
Hägn för att motverka bete, vid behov	Skötselområde 3	3
Röjning/avverkning av contortatall	Skötselområde 4	1
Hydrologisk återställning av skogsmark och våtmark, vid behov	Skötselområde 2 och 5	3
Restaurering av vattendrag	Skötselområde 6	2

¹Siffran anger prioriteringsordning om genomförandet av skötselåtgärderna begränsas av tillgängliga resurser, där 1 är högsta prioritet och 3 lägsta.

11. Uppföljning och tillsyn

Tillsynen av området utförs av naturvårdsförvaltaren och ska dokumenteras skriftligt. Tillsynen innefattar besiktning av att reservatsföreskrifterna efterlevs. Dessutom ska naturvårdsförvaltaren följa upp utmärkningar och skyltar inom reservatet samt naturtyper och arter. Brister och fel ska dokumenteras och åtgärdas.

Tillsynen och uppföljningen av reservatet kommer tillsammans att utgöra ett underlag för en eventuell revidering av skötselplanen.

11.1 Uppföljning av skötselåtgärder

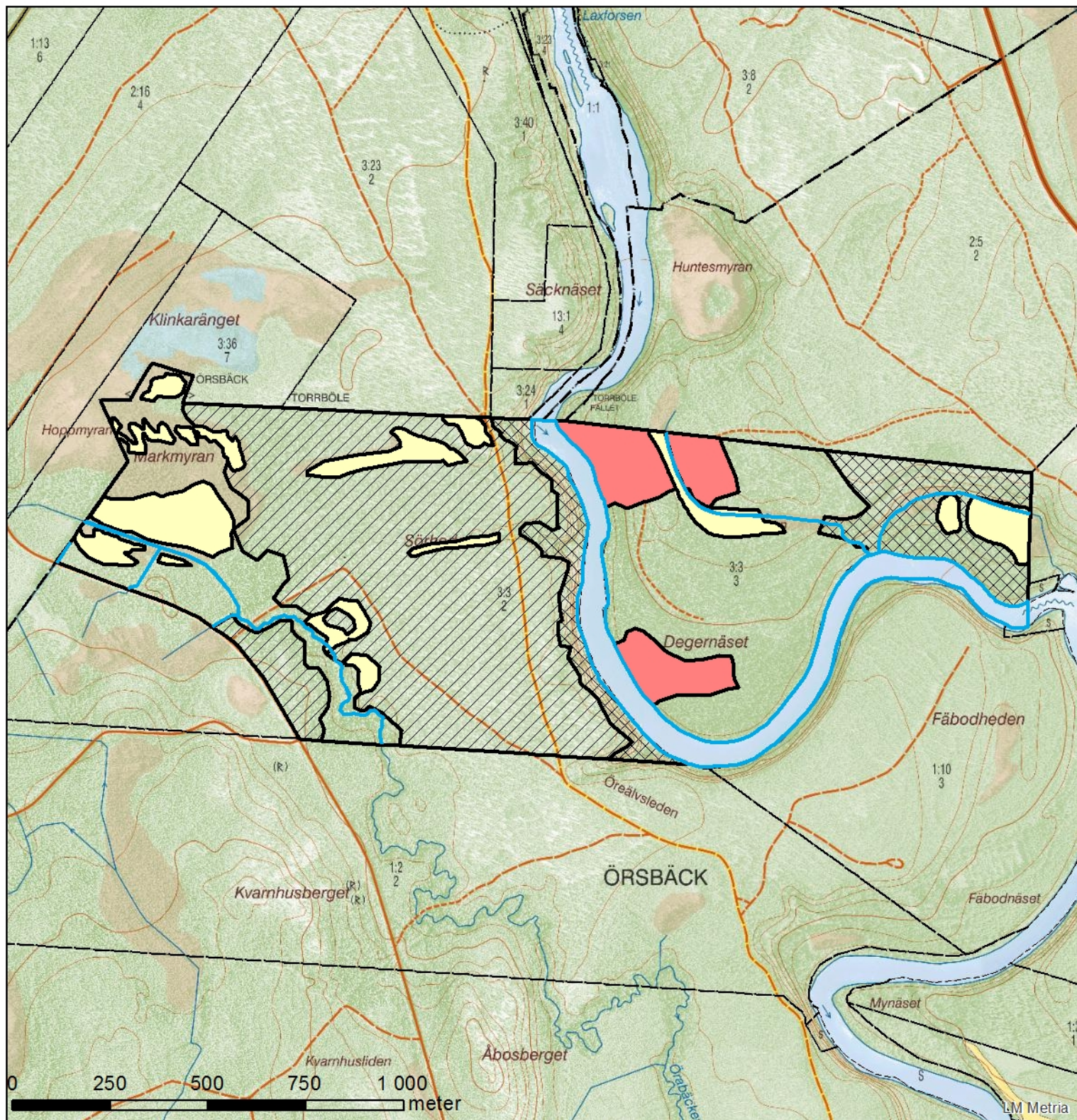
I samband med att skötselåtgärder utförs ska utgångsläget innan åtgärden, tidpunkt för åtgärd, åtgärdens omfattning och utförande samt uppnått resultat dokumenteras för att möjliggöra en långsiktig uppföljning.

11.2 Uppföljning av bevarandemål

Områdets bevarandemål ska följas upp enligt fastställda metoder för uppföljning av skyddad natur. Uppföljningen kommer att ske utifrån reservatets skötselområden (bilaga 1) och enligt indelningen i naturtyper för basinventering av skyddad natur.

Bilagor

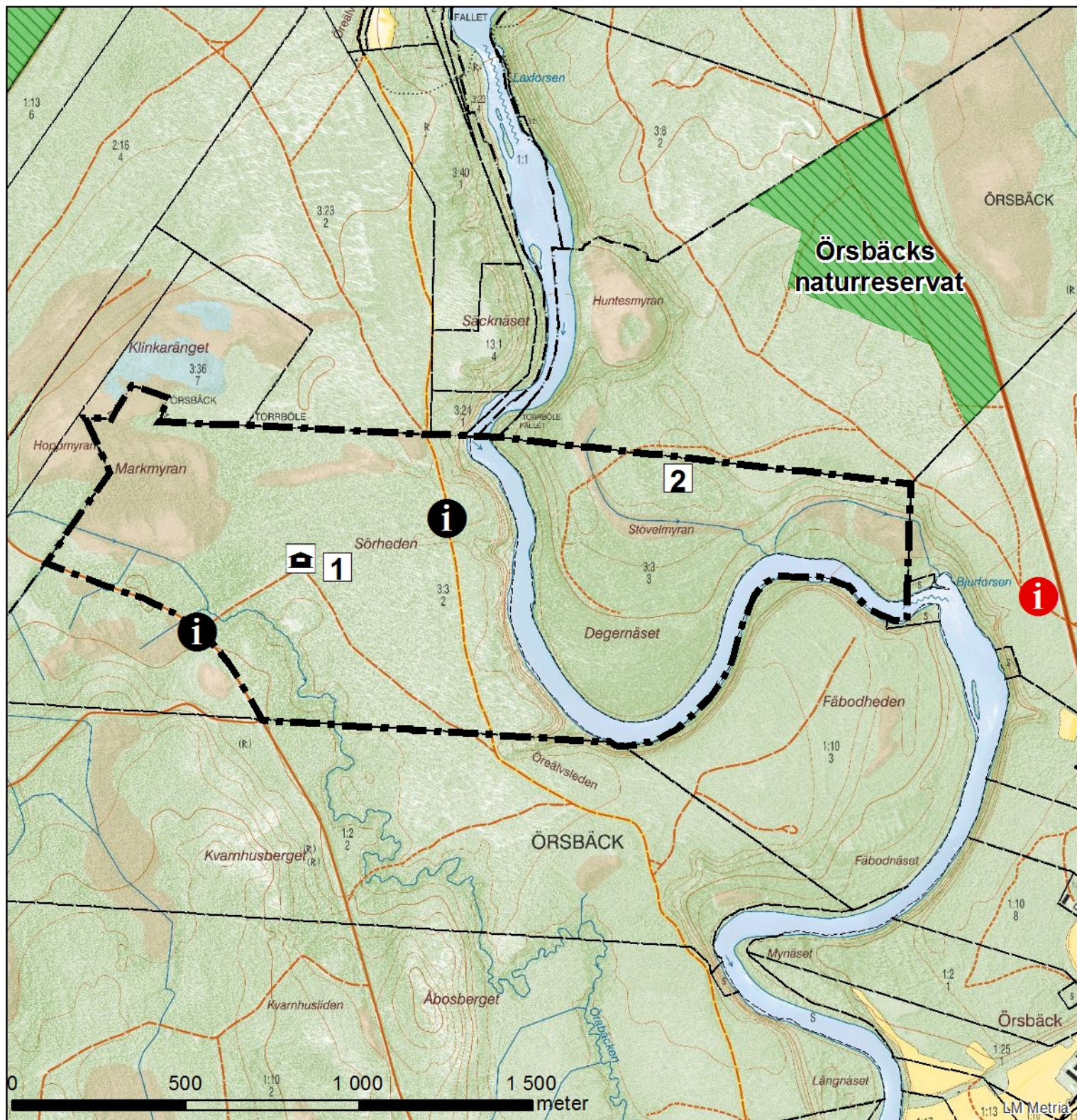
1. Karta över skötselområden
2. Karta över anläggningar och besöksmål

Bilaga 1 till skötselplan för Sörhedens naturreservat i Nordmalings kommun, dnr: 511-8748-2011.

Skötselområden:

- 1. Sandbarrskog med brandeffterliknande åtgärder
- 2. Barrnaturskog med fri utveckling/hydrologisk återställning vid behov
- 3. Lövrik skog med lövgynnande skötsel
- 4. Skog med contortaavveckling
- 5. Våtmark med fri utveckling/hydrologisk återställning vid behov
- 6. Vattendrag med restaurering

Bilaga 2 till skötselplan för Sörhedens naturreservat i Nordmalings kommun, dnr: 511-8748-2011.

i Informationsskylt 1 och 2

i Informationsskylt 3 - gemensam för Sörhedens och Örsbäcks naturreservat

Förslag på besöksmål

1. Sörheden - heden

2. Gammelskogen på Degernäset

 Jaktkoja (förvaltas av jaktlaget)

 Reservatsgräns